

Justis- og
beredskapsdepartementet

Handlingsplan

Regjeringens handlingsplan mot menneskehandel

INNHOOLD

Forord | s. 4

1

Styrket og målrettet innsats mot menneskehandel | s. 7

2

Samordnede og effektive tiltak for å beskytte og fremme ofres rettigheter | s. 9

3

Forbedre politiets organisering og innsats | s. 16

4

Økt kunnskap for å avdekke og forebygge menneskehandel | s. 21

5

Styrke internasjonalt samarbeid mot menneskehandel | s. 25

FORORD

Menneskehandel er vår tids slaveri. Vi aksepterer ikke menneskehandel i Norge eller andre land. Regjeringen legger frem en handlingsplan med tiltak som skal bekjempe menneskehandel og bistå ofrene. Planen er utviklet på bakgrunn av innspill fra berørte myndigheter og organisasjoner.

Menneskehandel er et komplekst fenomen, som ikke har noen enkle løsninger. Arbeidet mot menneskehandel må derfor styrkes og gjennomføres på bred front, både nasjonalt og internasjonalt.

Menneskehandel skal avdekkes, etterforskes og straffes. Kompetansen til å identifisere ofre må finnes hos sentrale instanser som politi, barnevern, arbeidstilsyn, arbeids- og velferdsforvaltningen, utlendingsmyndighetene og ellers alle som gjennom sitt arbeid kommer i kontakt med mulige ofre. Regjeringen vil derfor satse på kompetanseheving og videreutvikle aktuelle hjelpetiltak.

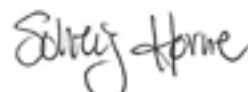
Handlingsplanen legger opp til en koordinert innsats mot menneskehandel, der offentlige myndigheter og frivillige organisasjoner jobber sammen for å stoppe overgrepene og verne ofrene.

Anders Anundsen
Justis- og beredskapsminister

Sylvi Listhaug
Innvandrings- og integreringsminister

Solveig Horne
Barne- og likestillingsminister

Anniken Hauglie
Arbeids- og sosialminister

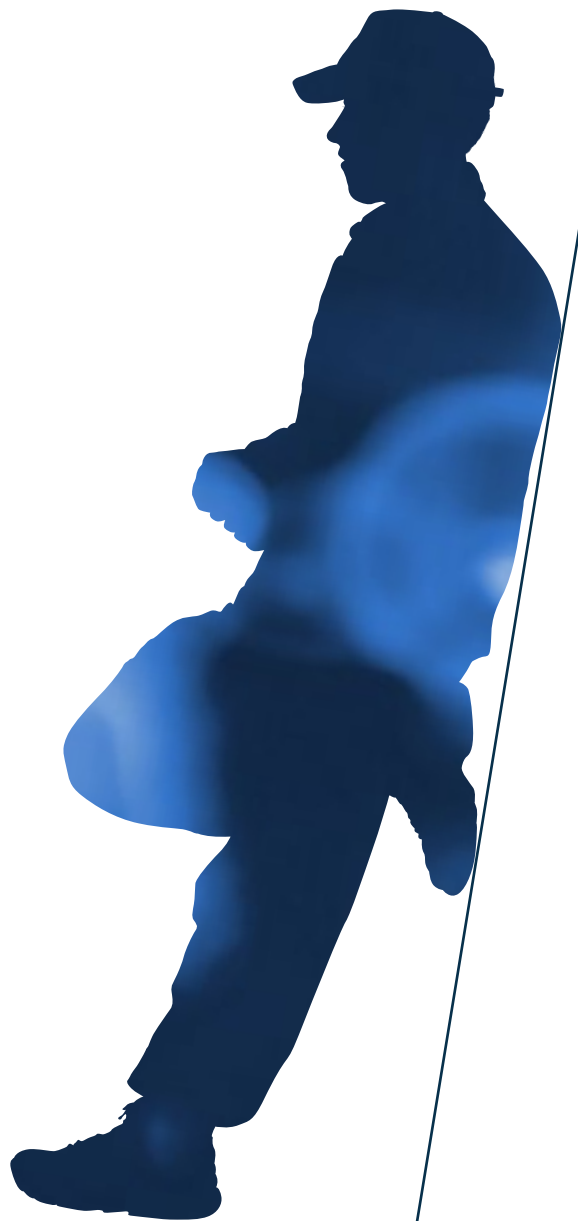

Børge Brende
Utenriksminister

Bent Høie
Helse- og omsorgsminister

NR	TILTAK	HOVEDANSVARLIG DEPARTEMENT
1	Utvikle et nytt mandat for Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM)	JD
2	Tydeliggjøre refleksjonsperioden og hindre misbruk av ordningen	JD
3	Sikre effektiv saksbehandling og oppfølging av ofre	JD
4	Evaluerer et boprojekt for mannlige ofre	JD
5	Drifte en nasjonal hjelpetelefon for ofre for menneskehandel	JD
6	Bruke NAV Grønerløkka som et kompetansemiljø for råd og veiledning overfor øvrige NAV-kontor	ASD
7	Tydeliggjøre reglene for oppholdstillatelse til ofre for menneskehandel	JD
8	Øke antallet som benytter tilbudet om retur og reintegrering	JD
9	Styrke fagmiljøer i politidistriktene om forebygging og etterforskning av menneskehandel	JD
10	Gjennomføre effektive etterforskninger når barn kan være ofre for menneskehandel	JD
11	Avhøre mulige mindreårige ofre på barnehusene	JD
12	Videreutvikle politiets kompetansegruppe mot menneskehandel	JD
13	Sikre målrettet etterretning	JD
14	Gjennomgå og følge opp funnene fra evalueringen av politiets innsats mot menneskehandel	JD
15	Øke barnevernets kompetanse	BLD
16	Veilede og informere helse- og omsorgspersonell om ofres rett til helse- og omsorgstjenester	HOD
17	Gi opplæring til helse- og omsorgspersonell	HOD
18	Heve kompetansen blant ansatte ved krisesentrene	BLD
19	Drive kompetanseutvikling i politiet og påtalemyndigheten	JD
20	Gjennomføre målrettede kunnskapsbaserte informasjonstiltak	JD
21	Norge skal fortsatt være en pådriver for å styrke, samordne og gjennomføre det globale og regionale regelverket mot menneskehandel.	UD, JD
22	Forebygge menneskehandel i aktuelle opprinnelsesland	UD
23	Bidra til å bekjempe menneskehandel gjennom EØS-finansieringsmekanismen	UD
24	Videreutvikle det nordiske samarbeidet mot menneskehandel	JD
25	Prioritere regionalt samarbeid i regi av Østersjørådet	UD, JD, BLD
26	Øke bruk av INTERPOL-verktøy i bekjempelse av menneskehandel	JD

STYRKET OG MÅLRETTET INNSATS MOT MENNESKEHANDEL

Menneskehandel er utnyttning

Menneskehandel innebærer å tvinge, utnytte eller forlede en person til visse handlinger ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig adferd. Handlingene kan være prostitusjon eller andre seksuelle ytelser, arbeid eller tjenester, herunder tigging, krigstjeneste i fremmed land eller fjerning av organer.

Menneskehandel bryter grunnleggende menneskerettigheter og er grov kriminalitet som rammer ofrene svært hardt. Ofrene i Norge er ofte utenlandske statsborgere i en sårbar situasjon, som viker tilbake for å ta kontakt eller samarbeide med politiet eller hjelpeapparatet.

Omfang og arten av menneskehandel

Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM) samler informasjon om

menneskehandel fra organisasjoner og myndigheter. KOM utgir årlig en rapport om omfanget av menneskehandel i Norge. I perioden fra 2010 til 2016 har mellom 120 og 160 nye antatte ofre for menneskehandel blitt identifisert hvert år. Årlig er ca. 300 antatte ofre under oppfølging av myndigheter og hjelpetiltak.

En rapport fra forskningsstiftelsen Fafo høsten 2015, «Ikke våre barn – Identifisering og oppfølging av mindreårige ofre for menneskehandel i Norge», viser at 139 antatte mindreårige ofre for menneskehandel hadde vært i kontakt med politi, Utlendingsdirektoratet (UDI) eller barnevern de siste 2,5 år (mellom 2012 og juni 2015). Dette er hovedsakelig mindreårige som er antatt utnyttet til prostitusjon eller kriminalitet som tyverier, svindelforsøk og narkotikasalg.

Hovedvekten av ofre som identifiseres er kvinner (over 18 år) utnyttet i prostitusjon. I prostitusjonsmiljøene i våre største byer organiserer i hovedsak

grupperinger av utenlandske statsborgere en virksomhet der mennesker utnyttes. Kripos melder at på innemarkedet i flere byer er rumenske og albanske nettverk aktive, mens utemarkedet har vært dominert av nigerianske og rumenske bakmenn.

Kriminelle nettverk som organiserer prostitusjon er også ofte aktive innen narkotikaomsetning og helerivirksomhet. Ved å få ofre til å utføre kriminell aktivitet, reduserer bakmenn sin egen eksponering og risiko for å bli avslørt.

Politiet har for øvrig avdekket menneskehandel innen svært ulike virksomheter. Det er avsagt dommer mot bakmenn som har utnyttet sine ofre til tigging, fruktplukking, narkotikaovertrødelser og tyverier. Omfattende etterforskninger har vært rettet mot personer mistenkt for utnytting av personer som jobbet i dagligvarebutikker og innen gårdsdrift.

Menneskehandel kan være et element i det som betegnes som arbeidslivskriminalitet. Med arbeidslivskriminalitet menes handlinger som bryter med norske lover om lønns- og arbeidsforhold, trygder, skatter og avgifter, gjerne utført organisert, som utnytter arbeidstakere eller virker konkurransevridende og undergraver samfunnsstrukturen.

Menneskehandel og menneskesmugling

Menneskehandel innebærer at personer utnyttes til å utføre arbeid eller tjenester. Vi skiller mellom menneskesmugling og menneskehandel. Når personer fraktes ulovlig over grensene mellom stater, kalles dette menneskesmugling til forskjell fra menneskehandel der utnyttingsaspektet står sentralt. Det kan være glidende overganger, og situasjonen som startet med en enighet mellom partene om transport, kan utvikle seg til en utnyttelse av mennesker som er i en sårbar situasjon i et fremmed land. En økning i antall asyløkere og

migranter til Norge medfører at mange personer som kommer til landet, kan risikere å bli utnyttet. Barn er i en særlig utsatt posisjon.

Flere internasjonale organisasjoner varsler om en økning i antall personer som vil bli utsatt for menneskehandel som følge av migrasjonsstrømmene mot Europa. Europol rapporterer om en økning i smugling av barn. EU rapporterer om økt omfang av menneskehandelssaker og uttrykker uro over at identifiseringen av ofre for menneskehandel ikke er tilstrekkelig ivarettatt.

Svært mange flyktninger og migranter som kommer til Europa benytter seg av menneskesmuglere på hele eller deler av reisen. Smuglerne er gode til å tilpasse seg, og de risikerer migrantenes sikkerhet for å øke profitten og minimere risikoen for å bli tatt. I en del tilfeller tvinges migrantene inn i kriminalitet eller det svarte arbeidsmarkedet når de ankommer Europa, for å kunne betale tilbake gjelden til smuglerne. I sin trendrapport om organisert kriminalitet for 2016, sier Kripos likevel at det er lite sannsynlig at organisert menneskehandel er formålet med menneskesmuglingen.

Menneskehandel skal bekjempes

Norge er tilsluttet Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel, som forplikter statene til å treffe omfattende tiltak for å forebygge og bekjempe menneskehandel.

Innsatsen mot menneskehandel er allerede betydelig i Norge. Stat, kommune og frivillige organisasjoner bidrar på mange ulike måter. Innsatsen skal videreføres og effektiviseres for å hindre alle former for menneskehandel i Norge. Særlig oppmerksomhet skal rettes mot mindreårige ofre.

Handlingsplanen inneholder tiltak som skal sikre omfattende bistand til ofre ved samordnet og kompetent innsats fra alle berørte instanser.

2

SAMORDNEDE OG EFFEKTIVE TILTAK FOR Å BESKYTTE OG FREMME OFRES RETTIGHETER

Norge er forpliktet til å treffe tiltak for å bistå ofre med deres fysiske, psykiske og sosiale restitusjon. De ulike myndigheter skal samarbeide med hverandre og med aktuelle støtteorganisasjoner for å sikre at ofre identifiseres og får nødvendig bistand.

Det gjøres allerede en rekke tiltak for å styrke og samordne bistanden til ofre. Regjeringen ønsker å videreutvikle og styrke dette arbeidet.

Menneskehandel med barn skal hindres

All utnytting av mindreårige er å anse som menneskehandel, uavhengig av om vold, trusler eller annen utilbørlig atferd er brukt.

Å identifisere et barn som offer for menneskehandel kan være vanskelig og krever at barnevern, politi og utlendingsmyndighet samarbeider godt. Barnevernloven pålegger den kommunale barneverntjenesten snarest, og senest innen en uke, å gjennom-

gå innkomne meldinger og vurdere om meldingen skal følges opp med undersøkelser. Dersom barneverntjenesten mener det er rimelig grunn til å tro at det foreligger forhold som kan gi grunnlag for tiltak etter kapittel 4 i barnevernloven, skal barneverntjenesten snarest undersøke forholdet. Dette gjelder også hvis det skal treffes midlertidige vedtak.

Det oppnevnes representant eller verge for mindreårige ofre som ikke har foreldre eller foresatte i landet. Enslige mindreårige som søker om beskyttelse eller begrenset oppholdstillatelse for antatte ofre for menneskehandel (refleksjonsperiode mv.) har rett til representant som skal ivareta barnets interesser i utlendings-saken. Enslige mindreårige som bosettes får oppnevnt verge. Barnet har også rett på bistandsadvokat.

For informasjon om saksgang, tiltak og rettigheter se også Barne-, ungdoms- og familiedirektoratets veileder om menneskehandel: www.buflir.no/barnevern/menneskehandel

Når offerets alder er uviss, og det er grunn til å tro at offeret er barn, skal han eller hun anses for å være barn og omfattes av særskilte beskyttelsestiltak inntil alderen er verifisert. Barn utsatt for menneskehandel kan være instruert om å oppgi en eldre alder enn det som er reelt. Ved tvil om personen er under 18 år, skal personen behandles som et barn inntil hans eller hennes alder er fastsatt ved UDIs vedtak om oppholdstillatelse eller er verifisert på annen måte. I de tilfellene der den antatte mindreårige søker om beskyttelse, fastsetter UDI alder i forbindelse med vedtak i asylsaken, etter egne prosedyrer for aldersfastsettelse. I andre tilfeller kan barneverntjenesten kontakte politiet for bistand til å avklare alder. Det er viktig å få fastslått alder så raskt som mulig. Er den utsatte over 18 år, gjelder ikke barnevernloven lenger. Hvis barneverntjenesten har iverksatt tiltak før barnet fyller 18 år, kan det imidlertid ytes ettervern til og med 22 år.

Ny kunnskap om mangler i bistanden til barn

En korrekt oppfølging av barn som identifiseres som mulige ofre for menneskehandel, krever god rolleavklaring og tett samarbeid mellom barnevern, politi og utlendingsmyndigheter. Regjeringen vil være pådriver for samarbeidstiltak som kan styrke identifiseringen og oppfølgingen av mindreårige ofre.

Flere rapporter har nylig påpekt mangler i bistanden til barn som kan være ofre for menneskehandel. I 2015 la Fafo frem rapporten «Ikke våre barn. Identifisering og oppfølging av mindreårige ofre for menneskehandel» på oppdrag av Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet. I rapporten gis det en evaluering av gjeldende regelverk. I en påfølgende rapport fra Fafo i 2016 «Oppfølging av mulige mindreårige ofre for menneskehandel i Norge» vises det til systemsvikt i tjenestene, noe som også berører forsvinninger fra asylmottak og omsorgs-sentre, og oppfølging av disse sakene. Det er en

utfordring at den kommunale barneverntjenesten ikke alltid ser sitt ansvar når det gjelder mindreårige asylsøkere. Det er imidlertid ufravikelig at barnevernloven gjelder alle barn som oppholder seg i riket. Rapporten konkluderer ellers med at en større grad av sentralisering av etterforskning hos politiet synes nødvendig og hensiktsmessig, samtidig som politiet trenger en sterkere bevisstgjøring og kompetanse blant personer i førstelinjen.

I 2016 publiserte Institutt for samfunnsforskning rapporten «De sa du må». Mindreåriges erfaringer med menneskehandel. Her belyses barnas situasjon, de forteller om rekruttering og utnytting, og hvordan de ser på oppfølging og fremtidsmuligheter. Rapporten har en rekke forslag til tiltak som tas inn i en helhetlig vurdering av det videre arbeidet. Blant annet understrekes betydningen av å etablere samarbeidsrutiner og kompetanse over landegrensene. Økt kunnskap og fenomenforståelse betinger dessuten transnasjonal informasjonsutveksling. Tiltakene i handlingsplanen skal sikre at manglene i systemet rettes opp.

Øvrig rammeverk for saker om barn på tvers av landegrensene

Stortinget gav sommeren 2015 samtykke til ratifikasjon av Haagkonvensjonen 1996. Konvensjonen inneholder bestemmelser om tiltak for beskyttelse av barn med tilknytning til flere stater. Konvensjonen vil kunne styrke rettighetene til barn som er utsatt for menneskehandel.

Samarbeidet og informasjonsutveksling mellom konvensjonsland skjer i hovedsak via en sentralmyndighet i det enkelte land. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet er utpekt som norsk sentralmyndighet og skal gi veiledning til kommunene og bistå i dialog med utenlandske myndigheter. Konvensjonen fikk virkning i Norge fra 1. juli 2016.

Forsvinninger

Når en enslig mindreårig forsvinner fra mottak, omsorgssenter eller barneverninstitusjon, er det grunn til å tro at den mindreårige kan bli utsatt for alvorlig omsorgssvikt. Det kan blant annet være bekymring for utnytting i menneskehandel.

Det er utlendingsmyndighetenes ansvar å følge opp og tilby mottaksplass til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Utlendingsdirektoratet (UDI) er blant de instansene som har ansvar for å identifisere mulige ofre med oppfølgingsbehov blant asylsøkere og beboere i asylmottak. Mottaksansatte skal legge til rette for identifisering dersom det er grunn til å tro at en beboer er, eller kan bli, utsatt for menneskehandel, og har et særlig ansvar dersom beboeren er mindreårig. UDI har utviklet retningslinjer og verktøy for å identifisere og følge opp beboere i mottak som kan være utsatt for menneskehandel (RS 2015-007). UDI har også retningslinjer for varsling og oppfølging når enslige mindreårige forsvinner fra asylmottak (RS 2015-009).

UDIs retningslinjer skal legge til rette for at mottakene klarer å identifisere mulige ofre for menneskehandel og gi dem tilpasset oppfølging. Retningslinjene er like for alle mottak og stiller krav til arbeidet mot menneskehandel. Alle mottak skal ha en medarbeider med hovedansvar for oppfølgingen av beboere som kan være utsatt for menneskehandel. Avhengig av hvordan mottaket er organisert, kan medarbeideren enten ha direkte oppfølgingsansvar overfor beboere eller veilede de som har det. Vedkommende skal ha kunnskap om rutiner og regelverk på fagområdene, og veilede og bidra til kompetanseheving blant de andre mottaksansatte. Vurderingen av i hvilken grad driftsoperatørene tilfredsstillende til arbeidet med identifisering og oppfølging av beboere i mottak som kan være utsatt for menneskehandel, inngår i UDIs kontraktsoppfølging med mottakene.

Enslige mindreårige asylsøkere under 15 år bor i omsorgssentre i regi av statlig barnevernsmyndighet, Barne- ungdoms- og familieetaten (Bufetat). Tilbudet er hjemlet i barnevernloven kapittel 5A. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har utarbeidet retningslinjer for håndtering av rømninger fra barneverninstitusjoner, som også vil kunne benyttes ved forsvinninger fra omsorgssentre. I tillegg er et eldre rundskriv revidert i 2016: «Barnevernets håndtering av saker der mindreårige kan være utsatt for menneskehandel» gir retningslinjer for identifisering og oppfølging av mindreårige ofre for menneskehandel. Med hjemmel i barnevernloven kan det iverksettes tiltak, og spørsmål om samhandling mellom ulike myndigheter og tjenester omhandles særskilt.

Justis- og beredskapsdepartementet ga i 2015 *Norsk institutt for by- og regionforskning* i oppdrag å innhente kunnskap og anbefalinger som kan bidra til å forebygge at barn forsvinner fra omsorgssentre og mottak og bedre myndighetenes oppfølging av slike forsvinninger. Sluttrapporten skal inneholde anbefalinger som kan fungere som innspill til utvikling av regelverk og praksis, og vil bli levert ved utgangen av 2016. Rapporten følges opp av berørte departementer.

God helsefaglig oppfølging av ofre

Ofre for menneskehandel er ofte utenlandske statsborgere uten oppholdstillatelse i Norge. Dette er en sammensatt gruppe med hensyn til alder, kjønn, landbakgrunn m.m. Ferdigheter i å identifisere ofre for menneskehandel krever generell kompetanseheving for helse- og omsorgspersonell i møte med personer med innvandrerbakgrunn i deres spesifikke livssituasjon. Helse- og omsorgspersonell trenger fortsatt økt kompetanse om migrasjon og helse og tolkebruk, jf. Nasjonal strategi om innvandreres helse 2013–2017. Brukermedvirkning og involvering av ressurspersoner med innvandrerbakgrunn med erfaringer fra menneskehandel utgjør

en viktig del av arbeidet for å identifisere og sikre god helsefaglig oppfølging av ofre for menneskehandel.

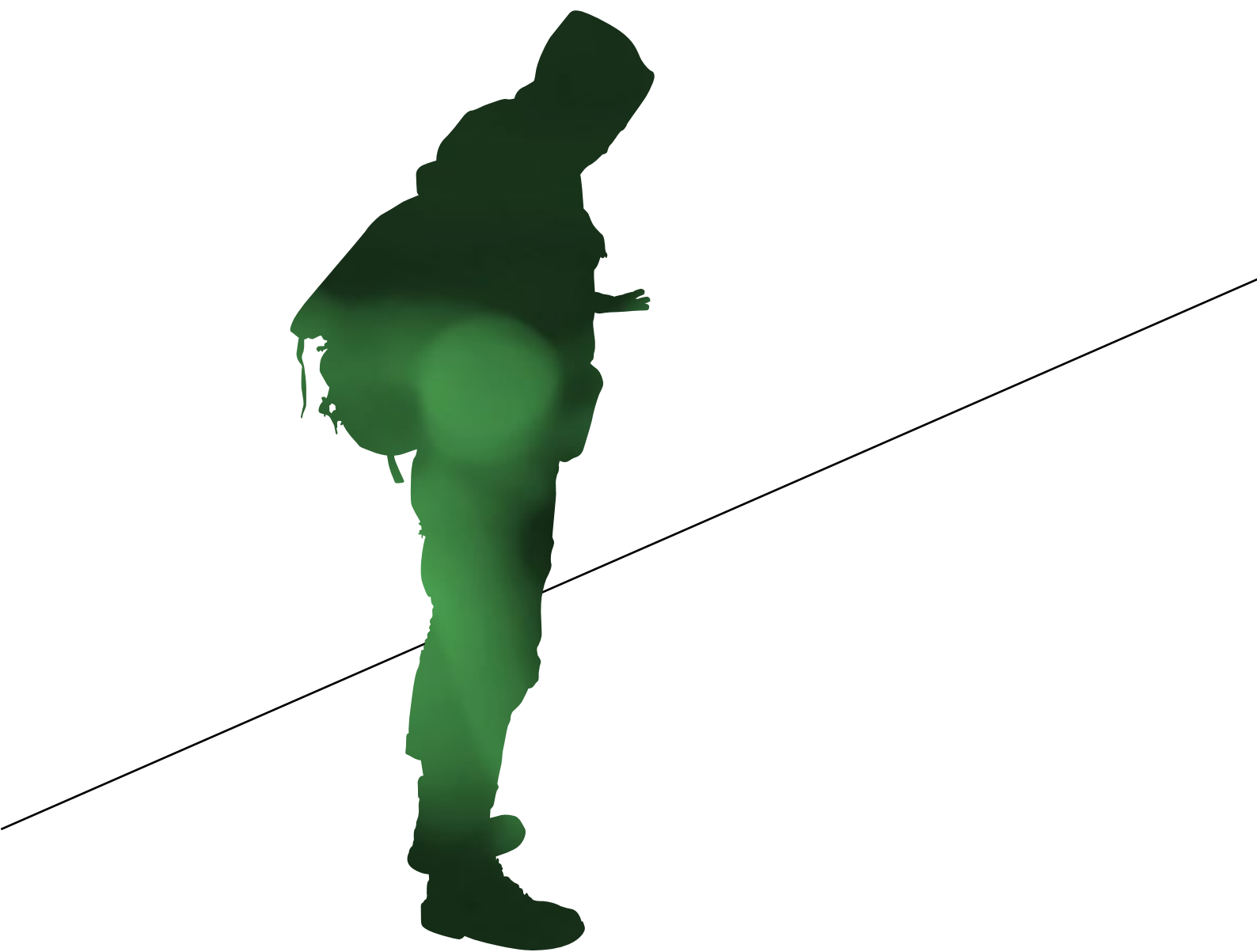
Om botilbud

Ofre for menneskehandel har ulike botilbud avhengig av blant annet oppholdsstatus og utnyttelsesform. Noen ofre bor på asylmottak, og andre bor i private leiligheter eller på hospits. En del ofre for menneskehandel med formål prostitusjon får et midlertidig botilbud på krisesentre gjennom tiltaket ROSA. 38 kvinner tok imot bistand fra ROSA i 2015. Med tilskuddsmidler fra staten, driver Kirkens bymisjon Lauras hus. Det er et tilrettelagt botilbud for ofre med prostitusjonserfaring som har et særskilt behov for beskyttelse og tett oppfølging. Det har vært identifisert et behov for flere hjelpetiltak for å ivareta menn som har vært utnyttet til tvangsarbeid. Mindreårige ofre som får oppfølging av barnevernet kan plasseres etter ulike tiltak i barnevernloven og tilbudet må tilpasses etter behov. For å skjerme mindreårige ofre best mulig, kan de om nødvendig plasseres uten samtykke på nærmere identifiserte institusjoner. Vi har to slike, som driftes av henholdsvis Barne-, ungdoms- og familieetaten og Oslo kommune.

Tilskuddsordning

Justis- og beredskapsdepartementet forvalter en tilskuddsordning for prosjekter innen prostitusjons- og menneskehandel feltet. Fra 2016 er ordningen styrket, slik at det nå deles ut over 20 millioner kroner til frivillige organisasjoner. Prosjektmidler går primært til tiltak for prostituerte samt alle grupper av ofre for menneskehandel. Aktuelle prosjekt er:

- Bo- eller oppfølgingstilbud
- Oppsøkende virksomhet
- Målrettede informasjonstiltak/kampanjer
- Arbeidstrening- og undervisningstiltak
- Rådgivnings- og aktivitetstilbud

TILTAK

1.

Utvikle et nytt mandat for Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel (KOM)

Det skal utvikles et nytt mandat for KOM. KOM består i dag av to stillinger administrativt plassert i Politidirektoratet. KOM har ikke ansvar for koordinering av bistand i enkeltsaker, men utfører oppgaver knyttet til å fremme det tverrfaglige samarbeidet mot menneskehandel. Et nytt mandat for KOM skal bidra til å gi enheten en effektiv rolle i identifisering og henvisning av ofre.

2.

Tydeliggjøre refleksjonsperioden og hindre misbruk av ordningen

Europarådskonvensjonen om tiltak mot menneskehandel krever at statene innfører en såkalt refleksjonsperiode på minst 30 dager. Refleksjonsperioden innebærer en begrenset oppholdstillatelse som gis til antatte ofre for menneskehandel. Norge har innført en refleksjonsperiode på 6 måneder. Formålet med refleksjonsperioden er å gi antatte ofre for menneskehandel bistand slik at de får en mulighet til å komme seg ut av en tvangssituasjon og å vurdere om forholdet skal anmeldes. Terskelen for å få innvilget slik midlertidig oppholdstillatelse er derfor lav.

Det er en utfordring at antatte ofre for menneskehandel ikke mottar eller velger ikke å følge opp hjelpetilbud i løpet av refleksjonsperioden. Dette innebærer at perioden mister mye av sin funksjon og muliggjør misbruk av en svært viktig rettighet. Det er videre en utfordring at mange venter med å anmelde bakmenn til nærmere utløpet av refleksjonsperioden. Dette reduserer muligheten for bevisinnhenting, og svekker følgelig muligheten til straffeforfølgning av bakmenn.

Regjeringen vil sikre at ordningens formål ivaretas. Herunder skal det vurderes om det er hensiktsmessig med en oppdeling av refleksjonsperioden, slik at antatte ofre først får innvilget refleksjonsperiode av kortere varighet, som deretter utvides til seks måneder dersom det antatte offeret tar imot den bistand som tilbys. Dette må ses i

sammenheng med hvilken bistand som tilbys og nytt mandat for Koordineringsenheten for ofre for menneskehandel.

Regjeringen vil også sikre at adgangen til å få innvilget en refleksjonsperiode ikke misbrukes, ved at uberettigede personer får benytte ordningen. Det skal utarbeides tiltak for å hindre dette, for eksempel ved mer kontroll eller endringer i ordningen.

3.

Sikre effektiv saksbehandling og kontinuitet i oppfølging av ofre

Utlendinger som identifiseres som mulige ofre for menneskehandel må i henhold til gjeldende regelverk trekke en eventuell søknad om beskyttelse for å søke om refleksjonsperiode. Etter utløpet av refleksjonsperioden må utlendingen fremme (ny) søknad om beskyttelse dersom han eller hun har vitnet i straffesak om menneskehandel eller anfører å ha et behov for beskyttelse i Norge.

I praksis veksler svært mange ofre for menneskehandel mellom midlertidig oppholdstillatelse og opphold som asylsøker. Dette innebærer et kontinuitetsbrudd i bistanden som gis, ved at ansvaret for oppfølging overføres mellom utlendingsmyndighetene og kommunen der de oppholder seg.

De ulike oppholdsgrunnlagene for ofre for menneskehandel skal gjennomgås for å sikre mest mulig hensiktsmessig oppfølging av ofrene. Tiltaket må ses i sammenheng med tiltak om tydeliggjøring av refleksjonsperioden og tydeliggjøring av reglene for oppholdstillatelse til ofre for menneskehandel.

4.

Evaluer et boprojekt for mannlige ofre

Frelsesarmeen er tildelt prosjektmidler for et forsøksprosjekt som tilbyr overnattingsplasser og oppfølging for menn som er mulige ofre for menneskehandel. Prosjektet har tre plasser tilgjengelige for alle hjelpetiltak som identifiserer menn i målgruppen. Primært skal plassene være

for menn med innvilget refleksjonsperiode. Det tilbys motivasjons- og kartleggingssamtaler, aktivisering, følge til offentlige kontorer og til helse-tjenesten. Prosjektet skal evalueres for å videre-utvikle målrettede bistandstiltak for menn.

Boprojektet ses i sammenheng med prosjektet – Rett til å bli sett – drevet av Oslo Røde Kors, som tilbyr oppfølging og assistanse til mulige ofre for menneskehandel. Prosjektet gir informasjon og organiserer aktiviteter som leksehjelp og et praksis-program. Prosjektet er gitt tilskuddsmidler for å sikre en bedre oppfølging av menn som får et botilbud gjennom Frelsesarmeen.

5.

Drifte en nasjonal hjelpetelefon for ofre for menneskehandel

Regjeringen viderefører ROSA, et tiltak i regi av Krisesentersekretariatet som gir bistand til ofre for menneskehandel som henvises til landets krisesentre for et midlertidig botilbud. ROSA er gitt midler for å drive en hjelpetelefon rettet mot mulige ofre for alle former for menneskehandel, samt for å kunne bistå hjelpeorganisasjoner og privatpersoner. Det blir tilbudt relevant informasjon, herunder opplysninger om de rette instanser man må kontakte.

6.

Bruke NAV Grünerløkka som et kompetansemiljø for råd og veiledning overfor øvrige NAV-kontor

I Oslo er ansvaret for reflektantene samlet hos bydel Grünerløkka, representert ved NAV Grünerløkka, som har opparbeidet seg et bredt kompetansegrunnlag på området. Kompetansen er til stor nytte for andre kommuner. NAV Grünerløkkas rolle som veileder i saker om menneskehandel er viktig, da enkelte kommuner relativt sjelden er i kontakt med ofre for menneskehandel. NAV Grünerløkka skal brukes som et kompetansemiljø for råd og veiledning overfor øvrige NAV-kontor.

7.

Tydeliggjøre reglene for oppholdstillatelse til ofre for menneskehandel

Ofre for menneskehandel med behov for beskyttelse har rett til asyl i Norge. Selv om offeret ikke har et beskyttelsesbehov, skal ofre for menneskehandel som avgir vitneforklaring som fornærmet i en rettssak om menneskehandel innvilges oppholdstillatelse som danner grunnlag for permanent oppholdstillatelse i Norge. Slik tillatelse kan også gis en utlending som har gitt vitneforklaring for retten eller for politiet i sak om menneskehandel eller hallikvirksomhet. Dersom søkeren ikke fyller vilkårene for en slik tillatelse, skal UDI vurdere tillatelse på bakgrunn av sterke menneskelige hensyn.

Justis- og beredskapsdepartementet vil gjennomgå dagens regelverk for oppholdstillatelse for antatte ofre for menneskehandel, for å sikre at regelverket er tydelig, og at saksbehandlingen er effektiv og forutsigbar. Det er særlig aktuelt å vurdere justeringer i instruks (GI-031/2010) om oppholdstillatelse til vitner i sak om menneskehandel mv. og utlendingsforskriften § 8-4 om oppholdstillatelse til vitner i sak om menneskehandel.

8.

Øke antallet som benytter tilbudet om retur og reintegrering

UDI tilbyr assistert retur og reintegrering av mulige ofre i tråd med Europarådskonvensjonens artikkel 16. Tilbudet har som formål å hindre at ofre blir ofre på nytt og bidra til reintegrering i hjemlandet. Det tilbys stønadsordninger for å bidra til integrering i hjemlandet gjennom f. eks. utdanningssystemet og arbeidsmarkedet. For mindreårige ofre legger tilbudet til rette for tilfredsstillende omsorg gjennom tilbakeføring til familien eller til annet passende omsorgstilbud.

Mange ofre ønsker i utgangspunktet ikke å returnere. Noen har ikke fått nok informasjon om tilbudet, og for noen treffer ikke innholdet i tilbudet deres behov. Det skal gis mer målrettet informasjon og innholdet i tilbudet skal videreutvikles for å øke antallet som får bistand til å returnere.

3

FORBEDRE POLITIETS ORGANISERING OG INNSATS

Norske myndigheter må styrke sin innsats for å sikre at straffbare handlinger knyttet til alle former for utnyttelse til menneskehandel blir etterforsket og straffeforfulgt raskt og effektivt.

Norge gjennomfører nå en nærpolitireform. Det er regjeringens målsetting at reformen særlig skal sikre god forebygging og en slagkraftig etterforskning av alvorlige straffesaker. For å lykkes i dette arbeidet er det viktig med lederfokus og organisering av sterke fagmiljøer i alle distrikter.

Det er behov for målrettet etterretning for å få kunnskap om dagens situasjon og vurdere fremtidige utfordringer med menneskehandel i miljøer der utnyttelse kan tenkes å forekomme. Etterretningsprodukter benyttes som beslutningsgrunnlag for ledere for å prioritere og iverksette tiltak innen forebygging, etterforskning, forvaltning og beredskap.

Et effektivt internasjonalt politisamarbeid er nødvendig i etterforskningen av de fleste menneske-

handelsaker. Norsk politi har økt sin tilstedeværelse ved de norske deskene hos Europol og Eurojust for å bidra til effektiv bekjempelse av grenseoverskridende kriminalitet.

Styrket samarbeid mellom etater er et sentralt element i regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet. Den brede og vedvarende innsatsen mot arbeidslivskriminalitet vil også bidra til å avdekke og forebygge menneskehandel i arbeidslivet. Det er opprettet flere samlokaliserte enheter mot arbeidslivskriminalitet, hvor politiet, Skatteetaten, Arbeidstilsynet og NAV Kontroll samarbeider. Det er også etablert et analyse- og etterretningscenter for politiet og kontrolletatene slik at informasjon om økonomisk kriminalitet kan samles og utnyttes til en mer effektiv, slagkraftig og treffsikker kriminalitetsbekjempelse. Endelig legges det stor vekt på bedret informasjonsdeling mellom myndighetene.

Et endret kriminalitetsbilde tilsier at politiets adgang

til å benytte ulike politimetoder må utvides siden de eksisterende tvangsmidler har tapt mye av sin effekt bl.a. som følge av den teknologiske utviklingen. Metodetilgang skal ikke stå i veien for oppklaring eller avverging av alvorlige kriminelle handlinger.

Nye metoder

Stortinget vedtok i 2016 endringer i straffeprosesslovens regler om skjulte tvangsmidler. Lovendringene

gir politiet utvidet adgang til å benytte skjulte tvangsmidler ved etterforskning, avverging og forebygging av alvorlig kriminalitet, herunder menneskehandel, grov menneskesmugling, frihetsberøvelse, samt ulovlig befatning med overgrepssbilder av barn. De samme strenge grunnvilkårene og kontroll videreføres som for det gjeldende systemet for bruk av skjulte metoder som kommunikasjonskontroll, hemmelig ransaking, romavlytting, kameraovervåking, dataavlesing og tvangsmidler i avvergende og forebyggende øyemed.

TILTAK

9.

Styrke fagmiljøer i politidistriktene om forebygging og etterforskning av menneskehandel

I budsjettet for 2015 øremerket Stortinget 15 millioner kroner til politiets bekjempelse av menneskehandel. Midlene er videreført i 2016. Stortinget vedtok i desember 2015 at det skal opprettes spesialiserte grupper mot menneskehandel i alle politidistrikter.

Det er opprettet spesialiserte menneskehandelsgrupper i politidistriktene med de fem største byene; Oslo, Agder, Sør-Vest, Vest og Trøndelag politidistrikt.

Organiseringen av de spesialiserte gruppene følger ulike modeller og har ulike samarbeidsformer med andre enheter i distriktet. Der man prioriterer innsats mot menneskehandel innen arbeidslivet kan det være sterke bånd til gruppene som jobber mot økonomisk kriminalitet. Annerledes der fokus er på utnytting innen prostitusjon.

En klar forventning til nærpolitireformen er at det videreutvikles sterke fagmiljøer som kan møte utfordringene knyttet til menneskehandel, og som har kapasitet til å forebygge, etterforske og påtale lovbruddene. Sammen med utarbeidelsen av ny organisasjonsmodell for politiet skal det etableres standardiserte funksjoner. Målet er å levere tjenester med mer lik kvalitet, bedre samhandling, enhetlig utvikling og gode forutsetninger for kunnskapsstyrt fagutvikling i politiet.

Etterforskning av menneskehandel er en av 43 standardiserte funksjoner. Funksjonen har ansvar for og skal ivareta en helhetlig tilnærming til forebygging og etterforskning av menneskehandelsaker innenfor samtlige utnyttelsesformer. Hovedoppgavene er å bestille etterretningsprodukter som både gjelder forebyggende tiltak og straffesaksperspektiver, forebygge menneskehandel, etterforske menneskehandelssaker og ivareta og viderefremme informasjon til bruk i etterretning.

I tråd med utviklingen av reformen vil det derfor bli etablert dedikerte funksjoner, enheter eller personell som skal forebygge og etterforske menneskehandel i alle politidistriktene.

10.

Gjennomføre effektive etterforskninger når barn kan være ofre for menneskehandel

Mindreårige som har botilbud på asylmottak eller omsorgssentre, kan bli identifisert som mulige ofre for menneskehandel. Slik identifisering kan blant annet basere seg på opplysninger barnet selv gir, eller være en følge av at barnet påtreffes i belastede miljøer utenfor mottaket eller omsorgssenteret. Også barn utenfor asylsystemet kan identifiseres som antatte ofre for menneskehandel, eksempelvis mindreårige fra EØS-land eller mindreårige som oppholder seg uten lovlig oppholdstillatelse i Norge.

Ved fare for utnyttelse av et barn til menneskehandel, kan barnet uten samtykke plasseres i en spesialinstitusjon etter vedtak av fylkesnemnda. Formålet med plasseringen er å ivareta barnets umiddelbare behov for beskyttelse og omsorg. I en forskningsrapport fra Fafo høsten 2015 heter det at en gjennomgang av saker som har vært behandlet i fylkesnemnd «bekrefter alvoret i hva de unge har vært utsatt for. Det avdekkes kriminalitet der unge blir kynisk utnyttet av bakmenn.»

Politiet har ansvar for å etterforske forholdene rundt barnet der det er mistanke om menneskehandel. Der barnet er plassert i barneverninstitusjon eller forsvinner fra omsorgssentre og asylmottak, skal politiet legge til rette for et effektivt samarbeid med barneverntjenesten og utlendingsmyndighetene.

Politidirektoratet skal sikre at politidistriktene har rutiner som gjør at det gjennomføres en effektiv oppfølging og eventuell etterforskning av saker om menneskehandel som gjelder barn plassert på institusjon, og at det etableres gode samarbeidsrutiner med barneverntjenesten.

Politidirektoratet skal også sikre at innsatsen hvor barn forsvinner fra mottak eller omsorgssentre prioriteres på linje med andre forsvinningsaker, og at politidistriktene etablerer gode samarbeidsrutiner med utlendingsmyndighetene og barneverntjenesten i slike saker.

Politidirektoratet skal iverksette forebyggende tiltak for å unngå at barn havner i kriminelle miljøer eller blir utsatt for menneskehandel.

11.

Avhøre mulige mindreårige ofre på barnehusene

Avhør av barn i saker hvor det foreligger mistanke om menneskehandel skal i størst mulig grad skje på Statens Barnehus.

12.

Videreutvikle politiets kompetansegruppe mot menneskehandel

Politiets kompetansegruppe mot menneskehandel koordineres av Kripos. Det overordnede formålet er å bidra til økt fenomenforståelse og kunnskap om menneskehandel i norsk politi.

Nærpolitireformen vil gi mer bærekraftige fagmiljøer som vil gjøre det mulig for distriktene å øke innsatsen mot menneskehandel. Samtidig fører spesialistgruppene som etableres i politidistriktene både til økt innsats og til kompetanseheving i disse distriktene. Det er viktig både å utvikle og dele kunnskapen spesialistgruppene sitter med.

Politidirektoratet skal vurdere å tildele kompetansegruppen nye oppgaver som blant annet skal sikre at resultatet av større etterforskninger blir vurdert og at distriktene mottar erfaringsbaserte råd og anbefalinger.

13.

Sikre målrettet etterretning

En forutsetning for å kunne iverksette riktige forebyggende tiltak og initiere straffeforfølgning, er økt kunnskap om menneskehandel. Et kunnskapsløft må starte med opparbeiding av kunnskap om fenomen, grupper og personer (aktuelle bransjer, omfang, utnyttelsesformer, alder og kjønn på antatte ofre), og hvilke mekanismer som tilrettelegger for menneskehandel nasjonalt og i eget distrikt. Det må utarbeides etterretningsprodukter som danner grunnlag for beslutninger om tiltak som både gjelder forebygging og etterforskning.

Politidirektoratet skal sørge for at politidistriktene utarbeider etterretningsprodukter som er relevante for egne beslutninger om innsats mot menneskehandel.

14.

Gjennomgå og følge opp funnene fra evalueringen av politiets innsats mot menneskehandel

For tiden gjennomfører Politihøgskolen en evaluering av politiets innsats mot menneskehandel som et doktorgradsprosjekt. Det antas at arbeidet vil resultere i funn som skal følges opp, herunder for eksempel gjennom forskning.

Politidirektoratet skal sikre at funnene fra evalueringen gjennomgås og følges opp på adekvat måte.

ØKT KUNNSKAP FOR Å AVDEKKE OG FOREBYGGE MENNESKEHANDEL

Menneskehandel opptrer i mange former. Det er nødvendig at alle som kan komme i kontakt med mulige ofre er i stand til å gjenkjenne tegnene samt yte bistand. Det må derfor foreligge tiltak som kan bidra til å sikre at politi, påtalemyndighet, utlendingsmyndighetene, NAV-ansatte, tollvesenet, sikkerhetsansatte på flyplasser, barnevernsansatte, ansatte på asylmottak og omsorgssentre, helsepersonell, lærere m.fl. har kompetanse til å kunne identifisere ofre for menneskehandel.

Regjeringen ser generelt behov for en styrking og samordning av informasjons- og kompetansehevingstiltak om menneskehandel.

TILTAK

15.

Øke barnevernets kompetanse

Barnevernet har et stort ansvar for å identifisere og følge opp mindreårige ofre for menneskehandel. Barnevernloven gjelder for alle barn som oppholder seg i Norge, uavhengig av deres oppholdsstatus og nasjonalitet. Det betyr at antatte mindreårige ofre for menneskehandel, også de som er registrert som asylsøkere, har krav på oppfølging fra barnevernet.

Samtidig er det mange barnevernsansatte som ikke har erfaring med håndtering av saker om mulig menneskehandel. Kunnskapsnivået i barnevernet må heves.

Det skal iverksettes nye former for kompetanseutvikling for barneverntjenesten i kommunene, blant annet gjennom e-læring da et slikt opplegg lett kan justeres fortløpende.

Rundskriv om barnevernets håndtering av saker der mindreårige kan være ofre for menneskehandel ble oppdatert i 2016 og er et viktig hjelpemiddel for kommunene. Det skal foretas en systematisk implementering av rundskrivet.

16.

Veilede og informere helse- og omsorgspersonell om ofres rett til helse- og omsorgstjenester

Det er behov for veiledning av tjenestene i arbeidet med å identifisere og følge opp ofre for menneskehandel. Veileder om helsetjenestetilbudet til flyktninger, asylsøkere og familiegjenforente (IS-1022) ble oppdatert og digitalisert av Helsedirektoratet høsten 2015 og oppdateres ytterligere i 2016. Her inngår menneskehandel som et tema som helsepersonell bør være oppmerksomme på.

Helsedirektoratet skal utarbeide informasjons- og opplæringstiltak for helse- og omsorgspersonell og andre tjenesteutøvere om helserettigheter til ofre for menneskehandel.

Helsedirektoratet skal også etablere et nasjonalt nettverk for erfaringsutveksling og for å identifisere de beste måter å integrere arbeidet mot menneskehandel i helse- og omsorgstjenestene. Det vises til prosjektet «Nordic Health Care Network on Countertrafficking» i regi av Den internasjonale organisasjonen for migrasjon (IOM) som er delfinansiert av Nordisk Ministerråd.

17.

Gi opplæring til helse- og omsorgspersonell

Det er behov for å gi opplæring til helse- og omsorgspersonell i arbeidet med å identifisere og følge opp ofre for menneskehandel. De fem Regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTSene) skal gi veiledning og bidra til kompetanseheving av tjenesteytere i forhold til traumer, vold og overgrep, flyktningehelse og tvungen migrasjon.

RVTSene skal gjennomgå aktuelle kurs og tiltak som de tilbyr tjenestene i dag og vurdere hvordan informasjon og kunnskap om menneskehandel kan tas inn i eksisterende opplegg.

RVTS Nord skal utvikle et e-læringsprogram om psykososial oppfølging av flyktninger og asylsøkere for helsepersonell, mottaksansatte og andre relevante tjenesteytere. Her vil menneskehandel inngå som et tema knyttet til spesielt sårbare grupper.

Nasjonal kompetanseenhet for minoritetshelse (NAKMI) har utviklet og tilbyr kurs for helsepersonell om migrasjon og helse. Menneskehandel skal vurderes å inngå som en del av undervisningen.

18.

Heve kompetansen blant ansatte ved krisesentrene

Gjennom ROSA-prosjektet skal ansatte på krisesentrene tilbys opplæring og kunnskap om menneskehandel, hvordan avdekke mulige ofre for menneskehandel og hvilke rettigheter ofre for menneskehandel har. Ansatte på krisesentrene skal ha god informasjon om de ulike instanser ofre

for menneskehandel kan kontakte for råd, veiledning og praktisk bistand.

Utlendingsdirektoratet og Senter for kjønnsforskning har utarbeidet et opplæringsprogram om utlendingsrett for ansatte i krisesentertilbudet. Opplæringstiltakene skal inngå som del av kompetansetiltakene for krisesentertilbudet i kommunene i regi av de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging.

19.

Drive kompetanseutvikling i politiet og påtalemyndigheten

Det er behov for å sikre bred og oppdatert kunnskap om menneskehandel blant ansatte i politiet. I tillegg er det behov for spesialistkompetanse.

Kunnskapsnivået i politiet og påtalemyndigheten må heves. Det er også vesentlig at både den operative styrken, de som jobber med forebygging og grensekontrollører får økt kompetanse slik at forebygging og avdekking av menneskehandelsaker øker.

Politidirektoratet skal iverksette adekvate kompetansehevende tiltak.

20.

Gjennomføre målrettede kunnskapsbaserte informasjonstiltak

For å forebygge menneskehandel kreves både en helhetlig innsats og samarbeid på tvers av sektorer nasjonalt. Videre er det behov for internasjonalt samarbeid i tiltakskjeden for å forhindre rekruttering og deretter utnyttelse av ofre.

Informasjonskampanjer er ett av flere mulige tiltak for å opplyse norsk borgere om deres ansvar som forbrukere og for å nå ut til sårbare grupper som kan rekrutteres til menneskehandel. Utvikling av informasjonskampanjer bør baseres på en grundig kartlegging av ulike tiltak for å identifisere hensiktsmessig omfang, målgruppe og budskap.

Det er aktuelt også å vurdere erfaringer fra andre land og evalueringer av effekten av ulike tiltak, herunder aktuelle informasjonskampanjer.

Ved bruk av tilskuddsmidler skal Justis- og beredskapsdepartementet støtte målrettede informasjonstiltak og kampanjer som kan bidra til å øke kunnskapen om menneskehandel i Norge, slik at flere ofre kan identifiseres.

STYRKE INTERNASJONALT SAMARBEID MOT MENNESKEHANDEL

Regjeringen vil styrke det internasjonale samarbeidet knyttet til bekjempelse av menneskehandel. Innsatsen mot menneskehandel og menneskesmugling inngår i det bredere arbeidet mot organisert kriminalitet og globale sikkerhetsutfordringer. Innsatsen er også en del av arbeidet på migrasjonsfeltet.

Det pågår en rekke initiativ og prosjekter innen nordiske, regionale og internasjonale organisasjoner. Europarådets konvensjon mot menneskehandel pålegger statene å samarbeide med hverandre på bred front for å bekjempe menneskehandel.

ILO er FNs særorganisasjon for arbeidslivet. ILO-konvensjon nr. 29 om tvangsarbeid er fra 1930. ILO har flere pågående saker mot medlemsstater om tvangsarbeid og menneskehandel. ILOs Arbeidskonferanse viste i 2014 til at formene for tvangsarbeid og sammenhengen de forekommer innenfor, har endret seg, og at handel med

mennesker med det formål å tvinge dem til å utføre arbeid eller tjenester, som også kan omfatte seksuell utnyttelse krever umiddelbare tiltak for effektiv bekjempelse.

På den bakgrunn vedtok Arbeidskonferansen en tilleggsprotokoll til konvensjonen. Høsten 2015 besluttet den norske regjeringen å ratifisere denne protokollen. Norge ble det andre landet i verden som sluttet seg til protokollen.

TILTAK

21.

Norge skal fortsatt være en pådriver for å styrke, samordne og gjennomføre det globale og regionale regelverket mot menneskehandel

FNs konvensjon mot grenseoverskridende organisert kriminalitet utgjør det viktigste globale hovedrammeverket for internasjonalt samarbeid mot menneskehandel. Konvensjonen har to underliggende protokoller, én for menneskesmugling og én for menneskehandel. Som del av arbeidet mot globale sikkerhetsutfordringer bidrar Norge årlig til UNODC, som er tillagt ansvaret som sekretariat for konvensjonen. Norge deltar jevnlig i møter for å sikre effektiv gjennomføring av konvensjonen.

22.

Forebygge menneskehandel i aktuelle opprinnelsesland

Norge skal fortsatt finansiere prosjekter i transit- og opprinnelsesland. Prosjektene skal støtte opp om lokale myndigheters innsats mot menneskehandel og -smugling. Land som er opprinnelsesland for ofre i Norge og land med særlige utfordringer skal prioriteres.

Norske utenriksstasjoner skal bistå i å identifisere prosjekter og tiltak i samarbeid med nasjonale myndigheter og organisasjoner.

23.

Bidra til å bekjempe menneskehandel gjennom EØS-finansieringsmekanismen

Innenfor rammen av EØS-finansieringsmekanismen vil norske myndigheter i samarbeid med mottakerlandene støtte opp om bekjempelse av menneskehandel i aktuelle EU-land. Det vil blant annet bli lagt vekt på å samarbeide med mottakerlandene om å ratifisere og gjennomføre bestemmelsene i Europarådets konvensjon om tiltak mot menneskehandel.

24.

Videreutvikle det nordiske samarbeidet mot menneskehandel

Nordisk Ministerråd gjennomfører i perioden 2015–2018 et tverrsektorielt program mot

menneskehandel. Programmet består av en rekke prosjekter som skal styrke samarbeidet mellom fagmiljøer.

Norge skal delta i flere prosjekter, blant annet et samarbeidsprosjekt med Østersjørådet for å forebygge handel med barn, et prosjekt i regi av Center mod menneskehandel i Danmark for å forebygge og bekjempe tvangsarbeid, samt et initiativ fra Rigspolitiet i Danmark for å øke informasjonsutvekslingen i saker om menneskehandel innen Norden.

25.

Prioritere regionalt samarbeid i regi av Østersjørådet

Østersjørådet utvikler og gjennomfører prosjekter innen kompetanseutvikling og tverrfaglig samarbeid i de 11 statene som deltar i det regionale samarbeidet. Et pågående prosjekt søker å øke kommunenes evne til å assistere ofre for menneskehandel innen regionen. Opplæring av diplomater er et annet satsingsområde. Arbeidet med utsatte barn og unge i regionen omfatter i særlig grad innsats mot menneskehandel. En del av innsatsen ses i sammenheng med situasjonen for enslige, mindreårige asylsøkere. I regi av ekspertgruppen for utsatte barn og unge, er det igangsatt en rekke prosjekter med sikte på å spre kompetanse, bygge relasjoner og finne samarbeidsplattformer. Trenings- og opplæringsprogrammet *PROTECT Children on the move* skal videreføres.

Justis- og beredskapsdepartementet vil i samarbeid med Utenriksdepartementet arrangere seminar for utenlandske diplomater stasjonert i Norge for å orientere om våre strategier mot menneskehandel.

26.

Økt bruk av INTERPOL-verktøy i bekjempelsen av menneskehandel

Interpol tilbyr en rekke verktøy til bruk i bekjempelsen av menneskehandel. *The Human Smuggling and Trafficking (HST) Message* tilbyr et standardisert format for å rapportere saker om menneskehandel fra medlemslandene til INTERPOLs database. Den tekniske løsningen *Mind/Find* gjør det mulig å søke mot INTERPOLs databaser på grenseoverganger. INTERPOLs *Notices and Diffusions* er en måte å dele viktig informasjon med andre medlemsland. Det skal legges til rette for opplæring og øket bruk av verktøyene.

Straffebestemmelsene mot menneskehandel i straffeloven av 2005:

§ 257. Menneskehandel

Den som ved vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd tvinger, utnytter eller forleder en person til

- a. prostitusjon eller andre seksuelle ytelser,
- b. arbeid eller tjenester, herunder tigging,
- c. krigstjeneste i fremmed land, eller
- d. å samtykke i fjerning av et av vedkommendes indre organer, straffes for menneskehandel med fengsel inntil 6 år.

På samme måte straffes den som

- a. legger forholdene til rette for slik tvang, utnyttelse eller forledelse som nevnt i første ledd ved å anskaffe, transportere eller motta personen,
- b. på annen måte medvirker til tvangen, utnyttelsen eller forledelsen, eller
- c. gir betaling eller annen fordel for å få samtykke til en slik handlemåte fra en person som har myndighet over den fornærmede, eller som mottar slik betaling eller fordel.

Den som begår en handling som nevnt i første eller annet ledd mot en person som er under 18 år, straffes uavhengig av om vold, trusler, misbruk av sårbar situasjon eller annen utilbørlig atferd er anvendt. Den som var uvitende om at fornærmede var under 18 år, straffes hvis han på noe punkt kan klandres for sin uvitenhet.

§ 258. Grov menneskehandel

Grov menneskehandel straffes med fengsel inntil 10 år. Ved avgjørelsen av om overtredelsen er grov skal det særlig legges vekt på om den som ble utsatt for handlingen var under 18 år, om det ble brukt grov vold eller tvang og om handlingen har medført betydelig utbytte. Den som var uvitende om at fornærmede var under 18 år, straffes hvis han på noe punkt kan klandres for sin uvitenhet.

Utgitt av:

Justis- og beredskapsdepartementet

Offentlige institusjoner kan bestille flere eksemplarer fra:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Publikasjonskode: G-0438 B

Design: Kord AS

Illustrasjoner: Kord AS

Trykk: Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

11/2016 – opplag 300